

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește șomii
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 29 Ianuarie 1910.****Numărul 5.****Situația politică.**

În politica maghiară am ajuns acolo, unde eră de prevăzut, am ajuns la Kuen Héderváry. După ce Viena a căutat și cercat toate mijloacele ca să ajungă la o înțelegere, cu actualele partide maghiare din dietă, după ce a chemat la sine pe toți bărbații politici mai de seamă ai ungarilor, după pertractări de luni de zile, în sfârșit n-a avut în câtrău, a recurs la mâna de fier alui Kuen Héderváry.

Kuen Héderváry este binecunoscut și până acum în politică. A fost mult timp banul Croației, unde a stăpânit așa, încât la auzul numelui lui Croații și astăzi scrâșnesc din dinți. La noi a mai fost câteva luni ministru-prezident la începutul acestei nefericite ere, în care ne aflăm, dar atunci nu a putut să se mențină la putere, căci furia 48-lor l-au isgonit din parlament, unde nu a mai cutezat să-și pună piciorul.

Vremea însă vindecă toate. Cât nu s'a schimbat fața parlamentului dela timpul acela. Din tigrul de atunci, cari erau gata să spintece pe toți aceia, cari vin în numele „împăratului Austriei” să înfrângă „națiunea” renitentă, astăzi s'a ales maște de circ, cari zbiară încă tot în tonul cel vechiu, pozează tot pe 48-iștii de acum 5 ani, dar acestea sunt spectacole numai pentru publicul mare. Atunci Kuen Héderváry a trebuit să fugă din parlament, astăzi, când vine între niște împrejurări și mai nefaste, când vine în exlex, când vine să schimbe regimul „național” care a strălucit cu atâta prefăcătorie, cu atât succes în scaunele ministeriale, când vine se înfrângă toate aspirațiile maghiare, vine fără program, dar gata de a face ordine la porunca mai înaltă, astăzi e primit aproape — bine. A putut să vorbească, poate chiar se discute, ba se arată atât de nepăsător, atât de liniștit încât între

alte împrejurări ar fi provocat prinținuta aceasta a sa, scandale europene — tigrul însă, vechii noștri tigrul, tac și ascultă.

Ce poate fi cauza? Oamenii s'au schimbat, sau aspirațiile acelor? Stăm poate în fața unei ere nouă, care să fie adusă în legătură tocmai cu numele lui Kuen Héderváry? Nimic din toate acestea. Sunt vechile programe, aceleaș partide, aceleaș aspirații, aceeaș oameni. S'au schimbat numai chiar convingerile. În lupta aceasta îndelungată, ce se dă în taină, și pe față cu arme moderne și medievale, ce se dă între partidele maghiare din Budapesta și curtea din Viena, am văzut ieșind biruitoare, când Budapesta, când Viena. Am văzut Viena chiar promițând orice guvernelor; mâna absolut liberă în cele din launtru, numai să lasă neatinsă armata, chezașia monarhiei, ca mare putere în concertul European. Și apoi iarăși am văzut Viena mâniașă, ce nu pertractează, ci își trimite oamenii ei în dietă, ca să facă ordine.

Și luptele aceste au fost pline de învățături pentru patrioții noștri. Au văzut ce slabi, ce imbecili sunt. Au putut să se convingă că pot avea toată puterea în dietă, pot fi toți de un gând, la nimic nu pot ajunge. Și astăzi de fapt această convingere stăpânește toate partidele. Cercatau toate, spulberatau partidul liberal, „partidul Curtii” ajunsau la majoritate absolută în dietă Kossuthiștii, cercatau să împiedece mersul afacerilor publice prin denegarea recruților și a bugetului toate n-au folosit nimic. Viena a stat în fața tuturor ca stânca și n-a cedat. Așa au ajuns acum la acel punct, unde numai două posibilități mai sunt. S'au cedează maghiarilor și renunță la toate pretensiunile lor naționale de până acum sau vine absolutismul. De frica absolutismului, a naționalităților, a favorurilor și drepturilor

lor eluptate până acum, la ce nu s'ar angaja acum patrioții noștri numai să rămână la putere?

Andrássy și Tisza dușmani vechi și neîmpăcați se apropie unul de altul călăuziți amândoi de acelaș gând — coalierea tuturor partidelor 67-iste pe baza unui program comun de acțiune, Andrássy și-a spus deja cuvântul său în Casa țării pocăindu-se de cele ce a făcut până acum, spunând că toată lupta lor de-a storce concesiuni dela Viena a fost și va fi zădarnică; fiecare bărbat de stat maghiar trebuie să țină cont de realitate și să se acomodeze împrejurărilor. Trebuie făcut tot ca să se evite și aparența absolutismului, care instalat odată, cu greu mai poate fi delăturat. Tot în sensul acesta a vorbit și Tisza István în casa magnaților și acum se fac sforțări mari pentru a reînvia partidul liberal de odinioară.

În cazul acesta s'ar începe politica cea veche. Kossuthiștii în opoziție ar pretinde într-una bancă națională, armată, teritoriu vamal independent, etc. ear liberalii spăriind din când în când — Viena cu strigătele aceste ar tot storce câte ceva. Până atunci ar avea să înțelege mâna liberă în cele interne (înțelege: naționalitățile!) Și de idea aceasta nu sunt streini nici unii kossuthiști. De aci să explică, că toate partidele maghiare au primit în liniște pe Kuen Héderváry, căutând sub regimul lui trecător vre-o soluție oare care, vre-o bază de înțelegere.

Rămâne numai că ce va zice „țara” la toate aceste? Ce va zice publicul mare maghiar, crescut din școala elementară într-un spirit extrem Kossuthist, ce va zice când va auzi și se va spune, că neamțul pe care îl urește din adâncul inimii, că neamțul vrea să reînvie earăși partidul liberal, care să-i voteze toate, ca la poruncă. Ce vor zice maghiarilor, când li-se va spune

trebuie să abziceți odată pentru totdeauna de banca națională, de teritor vama independent, de armata națională de toate, de toate, în schimb însă rămâneți la putere. Pe lângă sistemul de până acum cu greu credem, că 67-istii vor putea susține lupta și în țară și în dietă cu spiritul 48-ist.

Pe noi românii frământările acestea ale partidelor maghiare absolut nu ne pot altera în ținuta noastră de până acum. Noi așteptăm o schimbare de sistem. Și schimbarea aceea de sistem trebuie să vină. Dacă nu o aduce Kuen, o aduce altul, dar trebuie să vină. Numai aceasta va fi o soluție traică. Orice altă soluție este măiestrită unilaterală și zădarnică.

Theatròn politicòn.

(Priveliștea politicească).

Acesta este titlul unei cărți, care a apărut pentru prima oară în limba elină. Data apariției acestei interesante și moralizatoare carte, după cum vor avea prilejul a se convinge cetitorii acestui prețios și moralizator ziar „Unirea”, nu se știe cu precizie, dar din conținutul ei, deducem, că trebuie să aibă o vechime de 2—3 secole, când stăpânitorii și cărmuitorii popoarelor din acele vremuri, prin purtarea lor, deveniseră tiranii claselor de jos, când bunul plac și arbitriul predomină adevărului, dreptății și legalității. — În acele timpuri grele și împovărate pentru popoare, s'a

găsit un scriitor anonim, dar foarte cult, indignat de cele ce se petreceau în epoca lui, a făcut să apară în limba elinească această carte cu titlul de mai sus.

Pe timpul domniei lui Grigorie Dimitrie Ghica, primul domnitor pământean, după epoca Fanarioților, în Valahia (1822—1828), fiind episcop al Eparhiei Buzelui Chezarie (1825), economul acelei sante Episcopii, Filotei, a tradus această carte pentru prima oară din elinește în românește și a tipărit-o în tipografia acelei Episcopii cu litere cirilice și într-o limbă curat românească, spre a fi înțeleasă de întregul popor românesc.

Această carte moralizatoare a avut un mare efect în acea epocă pentru poporul românesc; și actualmente ar fi de mare folos pentru poporul român, dacă o vom reproduce prin coloanele ziarului „Unirea”.

În timpurile actuale, când cu toții asistăm nedumeriți la desfășurarea evenimentelor tragice, ce se petrec, la scurte intervale, și în diferite părți ale globului, fără însă să ne dăm seama, pentru care motiv unele popoare și indivizi descreerați sunt împinși a comite crime în contra capetelor încoronate sau persoanelor politice, cum s'a întâmplat dela o vreme încoace cu asasinarea Regelui Italiei Umberto; Mac Kinley fostul președinte al statelor Unite din America de Nord; Sadi Carnot fostul președinte al republicii franceze; Alexandru I. țarul Rusii; Elisabeta împărăteasa Austriei; Maximilian împăratul Mexicului; Carlos regele Portugaliei; Alexandru Obrenovici și Draga regele și regina Serbiei; Stambulof fostul prim ministru al Bulgariei; Marcovici fostul prim ministru al Serbiei; Barbu Catargi, fostul prim ministru al României etc. în fine avem o mulțime de cazuri triste și e de prisos a mai înșira diferitele asasinate și atentate la viața suveranilor și oamenilor politici din diferite țări.

Din puținele cazuri ce le-am citat aci, ce deducem? aceea că în secolul al XIX. și actualul s'au întâmplat fapte reprobate de un suflet cu adevărat creștinesc; de oarece o stare anormală provenită, fie din partea stăpânitorilor, fie din partea unor indivizi fără judecată și simț bun, nu se ameliorează cu asemenea mijloace barbare, cum au procedat Sărbii, Portughezii și câțiva desechilibrați așa ziși anarhiști.

De aceea m-am gândit, că fac un real serviciu cetitorilor ziarului „Unirea” reproducând în tocmai conținutul acestei cărți morale, atât pentru stăpânitorii popoarelor, cari conduc destinele popoarelor, ce li-s'a încredințat de Bunul Dumnezeu, cât și pentru supușii lor, cum trebuie să se conducă în această viață deșartă și plină de amărăciuni.

Cercetând istoria politico-socială a popoarelor din toate epocile și de pretutindeni, vom vedea, din nenorocire, că e plină de asemenea creaturi hidoase, dar pe măsură ce omenirea a mers pe calea progresului, fără îndoială, trebuie să dispară asemenea instincte criminale, cu atât mai mult în timpurile actuale.

Ce vedem însă astăzi? o demoralizare generală la toate clasele popoarelor.

În secolul XX. zis și secolul civilizațiunii, omenirea a crezut, că a rupt în fine cu timpurile tenebroase, când viața individuală, eră nesigură și avutul periclitat și că era de progres a sosit.

Deșarte iluziuni și-a făcut omenirea; deoarece starea anterioară a lucrurilor continuă și încă mai pronunțată în acest secol și suntem martori oculari unii din noi, cum evenimentele se desfășoară pe o scară cu mult mai periculoasă ca în trecut. Aruncând o ochire asupra celor ce se petrec în diferitele state, vedem pe de o parte, că statele se înarmează cu febrilitate, ca și cum ar fi

FOIȚĂ.

Stări rusești.

(Catholische Missionen in 1909/1910 Nr. 2 pag. 90.)

Ni-se scrie din Rusia: cu dor așteaptă, catolicii regularea prin lege în formă limpede și definitivă, a libertății de conștiință, făgăduită de țarul Nicolau II. în manifestul său din Octomvrie an. 1905. Până acuma chiar și trecerea dela religia statului la o altă confesiune creștină, îngăduită prin lege (17/30 Aprilie 1905) e interpretată de autorități prea des în mod volnic și e împedecată. Ucazul amintit hotărăște, că în cazul trecerii mamei și a tatălui la o altă confesiune, copiii cari n-au trecut de 14 ani, să se alăture la confesiunea părinților. Se ivește des cazul, că cu prilejul deselor căsătorii mixte, partea ortodoxă devine catolică. S'ar putea aștepta, ca în acest caz copiii (cari la căsătorii mixte cu sila sunt ascriși bisericii statului) de asemenea să devină catolici. Până la anul 1908, această praxă dedusă din ucaz, a și fost, cel puțin tacite, recunoscută. Dar conzistorul rusăsc află o apucătură, pentruca în astfel de cazuri, pe copii să-i țină în biserica statului. Doară n-au trecut ambii părinți la biserica catolică (căci o parte eră deja catolică) — așa explică sf. conzistor — iar ucazul, luând afară cazul trecerii amândorora, permite trecerea numai copiilor maioreni. Prin astfel de

explicări e evident, că poți eluda orice lege. Se face apoi catolică mama copiilor nelegitimi și minoreni — un caz, care nu e rar în mijlocul multor căsătorii sălbatice — logica sf. conzistor iară află o ușită spre a-și asigura și acești copii: ucazul din Aprilie 1905 n-a prevăzut și trecerea copiilor nelegitimi cu mama lor dimpreună, așa dară copiii trebuie, să rămână în biserica statului.

Fiindcă în Rusia nu există încă lege școlară obligatoare, părinții pot să-și crească ei singuri copiii. În acest caz e ușor ca părinții să-și câștige copiii pentru religia catolică. Cu intrarea însă în școală, fiecare copil minorean botezat în biserica statului, în puterea extrasului de botez, e instruit în religia statului. Astfel se naște adese o luptă de nedescris între școală și familie. Un guvernator cu sentimente nobile al unui guvernământ din Rusia centrală, nu de mult înainte oaspeților săi s'a exprimat asupra acestei procedări cu indignare. Spunea, că au venit la dânsul bărbați catolici ale căror muieri au trecut dela biserica statului și i-au spus între lacrimi, că pe copii, deși ambii părinți sunt catolici, cu sila li rețin în biserica statului. Dar, interpretându-se volnic legea, nimic nu se poate face. Nu de mult aceasta a fost întărită chiar de ministrul de interne atotputernic, temut de toți.

Mai multe familii au recurs la senat, tribunalul superior ruseesc, dar hotărîrea din partea aceluia se așteaptă (!)

Mai rău se purcede în guvernământul Minsk, care procură bisericii rusești atâta neplăcere prin trecerea alor 100,000 la religia catolică. Aci chiar și maiorenilor li-se face grea trecerea prin tot felul de intrigi și apucături. Precum am mai comunicat, tot credinciosul bisericii rusești, care vrea să se facă catolic, trebuie să fie admoniat de două ori, ca să rămână în biserica ortodoxă. Ca această admoniere să fie mai cu aplomb, popa se lasă a fi însoțit de cât mai mulți polițiști zdraveni, și nu se știe în butul tuturor ucazelor împărătești, a-l amenința pe respectivul cu imediată întemnițare, dacă nu-și retrage cererea de trecere.

Dar și altmintrelea e tăiată libertatea de conștiință și așa cum e puțină, îngăduită prin manifestul din 1905 — prin tot felul de restricțiuni și sama, volnicii.

În înțelesul ucazului sunt permise procesiunile, dar ordinațiunile ministeriale opresc cu prilejul ținării lor muzică și cântare de coruri.

În înțelesul ucazului edificarea bisericilor catolice depinde numai dela învoirea episcopului concernent și a magistratului de edile. Numai decât însă o ordinațiune ministerială pretinde și dovedirea, că deja jumătate din suma edificării e la îndemână. Prin asta dată fiind starea precară financiară a populației catolice în guvernamentele de vest, se ajunge scopul guvernului cât de bine.

În ajunul unui războiu crâncen; iar pe de alta între diferitele popoare și naționalități există o animozitate bine pronunțată pentru preponderanță. — Ce să mai zicem despre interesele individuale? Aci chestiunea se schimbă cu desăvârșire. — Din constatările ce zilnic le facem, observăm, că societatea în acest secol merge cu pași repezi spre demoralizare. — Pofta de a se îmbogăți pe orice căi și lăcomia de a acapara totul, deșertăciunea de a ajunge la trepte înalte fără a le merita; în fine disprețul acela, către semenul nostru, care din diferite motive și împrejurări n-a putut ajunge la situațiuni ce procură unora belșug, onoare și mai știu ce?

Ce deosebire vedem dar între secolul actual și cele trecute? Nici o deosebire, de cât o spoială de civilizațiune și nimic mai mult. Instinctul animalic la om se găsește încă în aceea stare de sălbătăcie și cruzime. Probe avem suficiente; având la îndemână statistica criminologică din diferitele state, vom vedea, că omenimea este încă departe a ajunge la gradul culminant de civilizațiune în înțelesul pur al cuvântului.

Dimitrie Piliță.

(Va urma)

Fondul cultural și Dr. Aug. Bunea.

„Cât de mare ar fi astăzi acest fond, dacă toată proclamația ar fi ascultat de glasul nostru și dacă cei-ce s-au ascultat ar fi fost statornici în hotărârea luată.“
Dr. A. Bunea Aut. bis.
etc. pag. 493.

Neamul nostru-i neam de traiu. „Chiar cerul de-ar cădea asupra noastră... Noi vom sfârși cu izbândă războiul mare ce-l purtăm pentru ființa noastră națională.“ de a ne șterge din cartea neamurilor să

Ori cât am vrea să desmințim acest adevăr primn icimea, nepăsarea și amorțea noastră el rămâne totuși. Și ori-ce încercări din afară lovește brusc de acest adevăr. De nu era Aponyi n-aveam azi gândul „Fondului cultural“ măcar de nu eram nici nepăsători și amorțiți îl puteam avea de mult, nu gândul ci însuși fondul.

Nr. 16 a „Unirii“ din anul 1891 publică un articol al regretatului Dr. A. Bunea sub titlu „O modestă propunere“, care în liniamente generale este acesta: *În diececele române greco-catolice, unde încă nu există fonduri școlastice diecesane, să înființăm cu puteri unite astăzi fonduri în timpul cel mai scurt, pentruca din aceea să se poată întinde mână de ajutor tuturor comunelor bisericesti cari cu puterile lor proprii nu și-ar putea dotă învățătorul conform determinațiunilor legii, iar unde există atare fond, ca de es. în Arhidieceasă, să contribuim din toate puterile, ca acel fond să se sporească repede din an în an.*

Aceasta e în general modesta propunere. Modestia reșede în felul cum e să se îndeplinească. „Fiecare Român greco-catolic să dea pe an numai un singur cruceriu. Și anume: fiecare paroh ori administrator parohial din indemnul său propriu poate lua asupra sa obligământul nobil de-a colecta din comuna sa bisericască pe tot anul atâta cruceri câte suflete are sub păstoria sa. Pe calea aceasta preotul, care de exemplu are sub păstoria sa 400 suflete, ar colecta în fiecare an 400 cr. adică 4 fl. În decursul anului fiecare preot află nenumărate ocațiuni potrivite, de care să poate folosi pentru a face colecta aceasta folositoare. Noi însă recomandăm mai vârtos sărbătoarea Adormirii Preacuratei Fecioare Maria căci în luna lui August tot omul are câțiva cruceri câștigați fie din produsele vândute, fie din lucrul

său de peste vară, sau dacă cruceriu nu s'ar putea colecta în bani gata, atunci s'ar putea aduna cereale, și în special tuteii de cucuruz, ce fiecare poporan i-ar depune într-un loc potrivit în capul satului, când se întoarce toamna cu carul încărcat dela cules.“ „La cetirea acestei propuneri mulți vor face o față compătimitoare crezându-ne nește naivi“... de s'ar fi urmat însă cu stăruința cuvenită aceasta propunere s'ar fi adunat anual 388,000 cr. cât era pe atunci numărul sufletelor în arhidieceasă adică 3880 fl., azi fondul acela ar avea numai din intratele anului 146,040 cor., nesocotite diececele sufragane cari încă erau combinate în propunere, iar prin creșterea numărului sufletelor — care acum e de 438,712 și prin capitalizare — căci fondul a fost destinat de prevederea profetică a lui Bunea pentru vremuri, „când salariile învățătoresți, în urma revizuirii articolului de lege XXXVIII din 1868 să vor urcă la o sumă mai mare decât cea stabilită în articolul acela de lege — zic prin capitalizare eventual prin sumele ce-ar fi trecut peste numărul sufletelor s'ar fi creat un fond cultural, care contopit cu „Fondul școlastic arhidiecezan“ care încă pe atunci avea un capital de peste 52,000 cor. ar fi format azi un fond, care pe lângă puțină jertfă ce am mai fi prestat acum ar putea stă în fața tuturor greutăților vremii.

Dar „mici de zile, mari de patimi“ de patima trândăvii și a nepăsării, n-am făcut nimic. La început o pornire cu multă și șgomotoasă însuflețire, pe urmă lăncezeală și azi nici nu mai anzi de „colecta cruceriuului.“

Iată-ne cei cari ne bocim la groapa Lui cum l-am ascultat când eră cu noi. Să-i urmăm acuma sfatul? Oare nu-i prea târziu?

Găuricea s'a făcut spărtură ca degetul nu să mai poate astupa. să punem în grabă

Mai departe e secret public, că guvernul în cele trei guvernamente litvane: Kowno, Wilna și Suwalki cearcă, să strice bisericii catolice prin asmuțarea unora contra altora: a Polonilor și Litvanilor. Nobilul episcop de Wilna, Eduard nobil de Ropp, exilat de mai mulți ani, e jertfa acestei asmuțări.

O altă armă binevenită în mâinile guvernului o formează nenorocita sectă a Mariaviților, pe care o sprijinește din răspuțeri. Poate vom mai reveni asupra acestui lucru.

Cu toate eforturile, bisericii de stat rusești tot nu-i succede să le rețină în sîmul său popoarele nerusești din Caucaz, Ural și Siberia, cărora le puse cu de-a sila pe cap. — folosind toate mijloacele imaginabile — credința ortodoxă.

Decând ucuzul din 1905 le-a dat acestor popoare în mână arma de drept, în masse trec iarăși la islamism sau buddhism. Acestea popoare semisălbatică nici nu se lasă a fi intimidată așa de ușor ca poporul rus blăjii din Minsk, Grodno și Wilna. În un raport recent inspectorul misiunii din Turchestan comunică, că circa. 200,000 de suflete din aceea triburi (sămânții) Buriști, Tșuguși etc. iarăș au trecut la Buddhism. Tot asemenea și întoarcerea protestanților din Finlanda și Cazelia la biserica statului, s'a dovedit de convertire numai silită.

Cât ce ucuzul din 1905 a dat numai cevaș libertate, iarăș au trecut în masse la luteranism. Că episcopul ortodox, rus din

Finlanda „Sergius“ a afurisit publice pe transfugi și actul afurisirii l-a lipit în limba finnică și rusască pe ușile bisericilor, nu schimbă situația de loc.

Până când biserica de stat rusască în chipul acesta toată atențiunea sa o întoarce spre oile ce părăsesc staulul său, ea nu face nimica, ori foarte puțin, pentruca să pună stavilă sălbătăcirii morale și religioase a credincioșilor proprii.

Între relele ce bătănie în poporul rus în primul rând e beția, care în loc să scadă par'că din an în an crește, căci în guvernământul Petersburg veniau în 1906 pe fiecare om 1'63 Wedro (1 Wedro = 12'3 litre) în orașul Petersburg 1'84 Wedro în Moscva chiar 2'02 Wedro de vinars. Foaia Russija a constatat, că dacă se deduc toți copiii și o parte a femeilor, fiecare adult rus bea anual vinars în suma de 50 ruble (108 M.). Spre ex. Worones, un oraș de 70,000 locuitori are, cum spune foaia guvernamentală Goloskoskwy, mai multe mii de crișme. Pe lângă aceea se vinde vinars pretutindenea pe față ori pe ascuns: în celea cam 100 de lupanare, în toate berăriile în prăvăliile de mezelicuri, în cofetării, băcăniile de fructe, toate franzelăriile, 50 de crișme există sub numele de hale de limonadă.

Nimenea nu pedepsește comerțul ilegal, nu împiedecă imoralitatea înfloritoare. Furt, omor, sinucidere, răpire, joc hazard, iau proporții îngrozitoare. Pe când mai

înainte chiar hoții mici erau raritate, astăzi în medie cad pe zi la 20 furturi.

Mania sinuciderii se ivește în mod înspăimântător. Astfel relatează un rus acestea împrejurări — putem zice tipice — cari se ivesc aproape pretutindeni în orașe și sate.

Lucrătorii în fabrici, ruși, așa-s de de dați cu vinarsul încât mulți își amanetează pentru o sticlă de rachiu, iarna sticla dela ferești spre a o răscumpără iară primăvara. Iarna apoi cei mai săraci stau la întunec, iar pervazul fereștrilor îl căpțușesc cu scânduri, bătute cu cuie. Durere de multe ori chiar preoții premerg cu pildă rea. „O familie catolică lângă Moshaisk în Rusia centrală“ așa scrie vicariul cercual Wenyesslaus W. „mă invită la sîntire de casă. La întoarcere spre gară vizitiul meu, un rus ortodox se uită spre mine mai de multe ori dând din cap. Il întrebai în sfârșit de motiv. „Sîntia Ta“ răspuse omul „la noi e ne mai pomenit, ca un preot să iasă dela o sîntire de casă teafăr la cap. Când mai în urmă am fost la o sîntire de casă, de față, popa nostru deja înainte de slujbă căzdu, de beat ce eră, cu fața-n vasul cu apă sîntită de dinainte.“

Cum impresionează astfel de cazuri poporul, lesne se poate închipui.

Că și în clasele mai culte, mai ales la miliție, beția grasează cumplit, e prea cunoscut. Curios popor — exclamă un călător italian, — care-și prăznuște sărbătorile cu

palma. Lesni la făină și scumpi la tărăță. N'am dat crucerul să dăm acum florenul, florenii. Fiecărui ne stă înainte obligațiunea la „Fondul cultural.“ Trebuie să ne facem datorința: „Trebuie să sfârșim cu izbândă războiul mare ce-l purtăm pentru ființa noastră națională.“ Existența noastră-i școala.

Năcazuri, mizerii, bocete is o sută și una, dar existența-i numai una. Una și dacă... dar nu-i iertat „și cerul de s'ar surpă asupra noastră“ și nu-i iertat.

Obligațiunile să vor face, că trebuie să se facă. Dar pe lângă ele oare n-am putea ascultă și de glasul pe care la vreme-i nu l-am ascultat? Sunt grele vremile de acum, dar semnele mai grele ne vestesc.

Dacă vrem să cinstim cu adevărat pe Acel care-l plângem, să-i ascultăm măcar acum vorba. Atunci nu vom fi fost destul de copti, ne va fi copt doar păsurile celor 20 de ani de atunci. Glasul lui nu ne-a mișcat, ne va cutremura doar bulgării căzuți pe copârșeu-i.

În concret numai două vorbe: Comisia „Fondului cultural“ să ieie asupra-i și grija de „Colecta crucerului.“ Cei cari plătesc sutele vor putea adună și crucerii. La noi să face ceva numai cu strigăte, laude, amenințări și constrângeri, chiar cu insistență continuă. Și cei, cari pregătesc „Albumul lui Bunea“ între alte scrise a lui, ce eventual vor tipări în el, facă loc și la „Modesta propunere“ din 1891, căci e atâta indemn în fiecare vorbă și atâta limpezime și în celea mai mici amănunte, încât a trezit și la vremea sa, și va trezi mai ales acum porniri spre ținta ce o are. În felul acesta reinviind „Colecta crucerului“ vom ridica lui Bunea adevărat mauzoleu; „quod non imber edax non aquilo potens diruere possit.“

Amar.

Wodka și cu sticla de Wodka merge în război.

Când oare va pricepe poporul rus, că viitorul mai mult e a națiunilor cumpătate decât a celor puternice? Statul nu mișcă nimica contra acestei patimi a poporului. Ba cunoscătorii stărilor rusești afirmă, că statul celea 500,000,000 pentru susținerea armatei active aproape toate le trage din monopolul de pe vinars.

Biserica statului petrificată, coruptă și pornită spre putreziune, în fața acestor stări, e neputincioasă. Cum e starea în seminarele teologice ruso-ortodoxe am arătat mai înainte (an. 1907/8 pag 105 urm. 154). La anul 1905/6 s'a dat facultăților teologice ortodoxe, cari aici formează tot atâtea academii o autonomie mai mare față de atotputernicul sinod. Dar urmările au fost de natura, că sinodul în primăvara an 1909 a aflat de bine a cassa earăși autonomia lor. Pe catedre se răspândise negenat protestantismul. Dacă aceste vor merge tot așa — raportează episcopul referent — *acuși nu mai rămâne din ortodoxia noastră nimica.*

O privire adâncă în starea internă a bisericii ne permite programul congresului monahal convocat pe 5/18 Iulie 1909 la Moscva ținut sub președinția metropolitului Wladimir. Ca puncte a consfătuirii acolo figurează: 1. Patima beției între călugări. 2. Neglijarea, părăsirea vieții comune. „Monahismul nostru — se plânge episcopul —

CORESPONDINȚE.

Dela Lugoj.

— Dela corespondentul nostru. —

Deși nu suntem vânzători de orice marfă prin coloanele jurnalelor, totuși, petrecându-se adese astfel de evenimente în familia mare a poporului nostru românesc, pe cari a le trece cu vederea și a nu le comunica cu cei interesați ar fi o greșală deamna de toată înfruntarea, mi-am ținut și eu de datorință să trimit măcar o schiță cât de palidă despre serbările dela Crăciun, Anul nou și Bobotează, ce s'au sevârșit în Catedrala din Lugoj, fiind firm convins, că nimic nu le-a lipsit din solemnitatea și însemnătatea acelor evenimente mari, dulci graitoare la inima omului, pe cari cei chemați au îndatinat a le înregistra de fapte mari și trainice. Drept e, că și aicea se celebrează aceleași serbători, se desfășură toată pompa și alaiul ce-l permite solemnitatea acestor zile mari, dar a cuprinde, ce e înălțător în o serbare, trebuie să ști distinge între ceace e oficios și între ceace e spontan — isvorit din inimă.

Și serbătorile din Catedrala din Lugoj fură intradevăr *serbătorile inimilor*, și de aceea le numesc înseminate. — Căci a vorbit Păstorul și l-au înțeles Oile. — Și fără de a face pe scriitorul de epopee — ci constatând numai simplul adevăr accentuez, că tocmai cele trei predici rostite de Il. Sa Dl. ep. Dr. Vasile Hossu ridicară solemnitatea acestor serbători; din rostul cărora văzui isvorând dragostea și convingerea aceea imprumutată ce cuprinsă pe ascultători și vorbitor de-o potrivă.

E un adevăr indiscutabil: că o vorbă cuminte ieșită din inimă, rostită din con-

vingere înțaleasă și îmbrățișată de toți, face mai mult, decât o desfășurare infinită de pompă oficioasă, ce lasă inimile reci, și sufletele în îndatinatul lor stat.

Și această vorbă cuminte, caldă, sinceră blândă a Il. Sale Dl. episcop Dr. Vasile Hossu ne făcu și pe noi să ne fie sârbătoarea, sârbătoare: zi de bucurie și mângâiere.

Cunoscător profund a vremilor grele ce le trăim cu glas de părinte îngrijorat, făcu atenți pe ascultători la necredința ce șerpue sub mii de forme seducătoare: în teatre, în pictură, în cărți, în romane, în jurnale, în reprezentațiile cinematografice: arătând căți sunt aceia, cari din rimplicitate și din lipsa de orientare le gustă pe toate infectându-și sufletul cu ele, ca și omul ce bea tot felul de apă, numai apă să fie și t-și infectează organismul.

„N-a murit Irod, esclama, ci și astăzi caută să omoare pe pruncul Iisus — Biserica Lui, căci zilnic se sporesc filialele francmazonilor, ateilor, anarhiștilor etc. cari și-au pus de scop subminarea Bisericii și a societății creștinești“.

Însa-și atmosfera aceasta, ce ne încunjură, aerul acesta, ce-l inspirăm, pare infectat de necredință și din el să infectează sute și sute de nefericiți.

În a doua predică din ziua de Crăciun în termeni gravi și clari indică victima la carea tinde lovitura de moarte a acestui mare Irod al timpului nostru — *adecă familia creștină* căreia i-a și subminat baza solidă, pe carea eră întemeiată de însuși Dumnezeu: *adecă sfințenia*: introducând necredincioșii căsătoria civilă. — Îndeamnă deci pe ascultători să fugă de acest rău mare.

În predică a treia din ziua de Anul nou arată mijloacele, cu cari se poate și trebuie să-și apere creștinul legea sa și sufletul său de necredință; fiind *adecă conștiința* torul acela ce l-a dat Dumnezeu omului drept cumpăna de-ași distinge faptele bune de cele rele, și armă în contra răului, îndeamnă pe ascultători să-și păstreze curat și limpede acest dar mare, ce li-s'a dat de Dumnezeu; aducându-și mereu aminte, că pe cum e fapta așa e și răsplata, că deși omul nu poate trage pe om la răspundere pentru toate faptele sale — este totuși un Dumnezeu viu, carele scrutează inima și răunchii și toate le vede și pe toate le va judecă.

Iar ca anul nou să le fie un an de netruerupte binecuvântări și de pace, îmbărbătează credincioșii să scuture de pe conștiința lor pravul anului trecut, și să întâmpine pe cel nou în vesmânt nou cu conștiință nouă.

Când ne cugetăm acum, când încă trăim sub impresiunea plăcută a acestor predici, la marele adevăr a acelor cuvinte, ce taie atât de adânc în viața de toate zilele a individului, a familiei și a întregii societăți și ce atinge atât de aproape senzul comun al fiecărui credincios, înțelege: clar, de ce se scursoră sincere lacrimi din ochii mai multora, și de ce alergă atâta lume la sfânta biserică, impresurând tronul episcopesc cu adevărată însuflețire.

Dare-ar Cerurile, ca din semănța sămănată acum să resară rod nmiit.

Iar ziua de Sf. Botez fu una din cele mai solemnne, ce numai la alte neamuri poate, și la alte state se vede... În mijlocul unei mulțimi însuflețite cu ochii umezi de mângâiere, ce a umplut spațioasa Catedrală până

decade în privința sufletească tot mai mult. Trândăvia, ignoranța, cerbicoșia, trufia indiferența totală a singuraticilor față de interesele generale ale mănăstirei, murmurare, declinarea ascultării, ba greve formale, refugieri de-a călugărilor dela o mănăstire la alta etc. sunt unele din punctele multe, unde reforma ar trebui să aducă leac.

Chiar în arhienumita mănăstire Alexandru Newski din Petersburg, starea e foarte desolată. Când acolo, mai anii trecuți, unul din călugări comise sinucidere spânzurându-se, eșiră la iveală lucruri teribile. Așa d. e. jocul hazard în societatea femeilor, eră în floare Spre delăturarea abuzului s'a ordonat, ca în fiecare ușă a chiliilor monahale să se așeze o fereastră, ca de din afară să se poată controla conduita monahilor. Mai de parte să se sporească numărul inspectorilor. Seara aceștia trebuiau, să păzască, ca fiecare monah să se culce la vreme!

Cu astfel de statute polițienești nu vor putea îndreptă răul. Cea ce lipsește este spiritul interu și libertatea bisericăscă. Au scuturat jugul Papei, ca în locul lui să ia pe umeri cel cu mult mai greu — al statului.

Am reprodus această corespondență foarte interesantă a foii revistei germane, fără de-ai face ceva comentariu. Și ne mirăm cum de se mai află indivizi și ziare, cari simpatizează cu Rusra și biserica ei.

Dr. Alexandru Nicolescu,
prof. de teologie.

Noutăți.

În cele mai retrase unghiuiri; în prezența corpului oșterilor dela armata din loc; între salvele de puști a trupelor, ce făceau serviciu de onor înaintea bisericii, între glasul vesel al clopotelor, între bubuit de treascuri, și cântul corului, carele astăzi mai mult decât ori-când și-a manifestat comoara artistică, forțele strălucite, de cari sunt dotați mulți din membrii săi activi, se săvârșî în biserică actul solemn al sfințirii.

Pe noi ne cuprinde oarecumva un simlământ de cunoștință de noi înșine, ne simțim oarecumva mândri, după aceste sărbători ne cade atât de bine, când vedem că ritul nostru, ceremoniile noastre, cari de mulți — și dintre ai noștri — sunt timbrate cu nume de vechituri fără vlagă și fără vieață și azi sunt atât de apte de a înmuia inimile și a umezi ochii, dar mai ales ne cade bine și bucuria aceasta a noastră e și a celorlalți Români de aceeași lege și rit cu noi când vedem, că ceremoniile noastre, cari în alte vremi — stârneau dispreț în străini, azi le inspiră respect, stimă și admirațiune.

S'au schimbat vremurile și schimbarea lor în bine e bucuria noastră. — Căci e semn, că tot mai trăim și existența noastră pe aceste locuri și între alte neamuri, nu e existență de paraziți, ci e un factor însemnat un izvor de binefaceri și întruparea multor idei frumoase și folositoare, de cari mulți cu ochi chiori nu-și dau samă astăzi, dar cari odată vor fi unicele mijloace cercate de întreg neamul nostru.

Urăm deci Il. Sale Dnui Episcop Dr. Vasile Hossu ani mulți de trai senin și fericit, ca să ne mai poată procura bucuria și mângâierea ce am simțit-o în aceste sărbători.

Correspondentul.

Albumul Bunea. Apelul împărțit cu numărul de sărbători al „Unirii“ a adus, peste câteva zile, între altele multe, următoarea scrisoare, pe care ne luăm voie să o publicăm întreagă, fără a mai adauge deocamdată ceva, fiind ea însăși foarte elocventă. Iată frumoasa scrisoare*):

Trimit, cu mandat postal, 50 coroane pentru ajungerea cât mai grabnică a scopului piu indicat mai sus; și încă ași avea ferbinte dorință, ca nu numai simplu monument de marmură, ci un adevărat mausoleu impozant să se ridice deasupra scumpelor moaște ale marelui Dr. Augustin Bunea!

O fac aceasta ca o mică recunoștință pentru memoria aceluși, care mi-a fost prefect de studii la absolvirea cursurilor teologice în Seminarul din Blaj în anul 1888, și mare binefăcător moral și material.

Deie bunul Dumnezeu, ca toți foștii lui elevi, și toți cei ce au simțit măreția lui povățuire, să fie îndemnați a-și face sfânta datorință întru memoria acestui providențial bărbat al bisericii și națiunii noastre.

Lupeni, 9 Ianuarie n., 1910.

Atanasie P. Bologa,
paroh gr. cat.

Sfințire de biserică. Terminându-se frumoasa bis. gr. cat. din Mercina în 20 Ian. 1910 st. n. în ziua sf. Ion s'a săvârșit binecuvântarea acestui nou locaș sfânt. Trimitem sincere gratulări harnicului și neobositului preot On. Al. Cosma de acolo, carele cu buunătațea și cu energia s'a a știut ridica într-un timp atât de scurt un lăcaș atât de frumos întru mărirea lui Dumnezeu. Asemenea și pe bravii Mărcinenți de ambele confesiuni cari au știut apreția atât de bine nobilul scop al acestei zidiri dându-și mână de ajutor în toate greutățile. Domnul să le răsplătească binele cu bine.

Biserica din Cluj. Colecta rânduită în Arhiepiscopia noastră în favorul bisericii din Cluj, a fost bogată, acum cu Ss. sărbători. S'au adunat și suma ce mai restă din mia a doua și s'a mai adaus și mia a treia. Am fi veseli să putem înregistra colectarea și a celei de-a patra.

Din dieceza de Lugoj. La 19 crt. a fost hirotonit de preot *Virgil Pop*, iubitul nostru colaborator și numit de administrator parohial în Gerliște.

O serată despre care nu s'a scris nimic. — Tinerimea academică din Blaj a aranjat în preseara anului nou o foarte reușită serbare. Intenționat nu am scris nimic în numărul trecut al foaiei noastre, căci aveam convingerea, că eroul anonim din „Tribuna,“ își va ține de datorie să raporteze și despre lucruri mai îmbucurătoare dela noi... Se vede, că de așa ceva nu-și bate capul. Acum e târziu să mai raportăm amănunțit despre această serată. Correspondentul „Tribunei“ ar fi putut să remarce măcar „Uvertura“ din Erculeanu cântată la pian cu atâta precizie de dsoara *Geni Deac*, acompaniată de maestrul *Mureșianu*, și splendida trilogie — melodramă a dsoarelor *Rozica Căpușan*, *Lucia Mureșianu*, și *Irina Nistor*. Atât predarea, cât și costumele celor trei muze au fost la înălțime artistică. Atât ar fi trebuit măcar să remarce correspondentii ziarelor noastre, cari sunt așa de număroși, când e vorba de ponegrirea Blajului. Se cuvenea măcar un cuvânt de mulțumită dsoarelor pentru esceleanta lor prestațiune și maestrului Mureșianu, care a jertfit timp și osteneală pentru reușita acestei serate. Avem convingerea firmă, că dacă serata aceasta s'ar fi dat în Sibiu, ori Brașov, ai fi cetit prin toate jurnalele rapoarte lungi și elogiase, ca despre un prea important eveniment cultural. Se va miră cineva atunci, dacă pe viitor dsoarele noastre nu-și vor mai mai da concursul lor la reușita astorfel de serate, când în loc de cuvinte de încurajare nu aud decât hule?

Alexics. Cetim în „Telegraful român“ niște ovațiuni ce tinerimea română universitară le-a făcut prof. Alexics. Cine ar mai fi crezut și una ca asta? 100—120 de studenți universitari ascultă cu evlavie cuvintele lui Alexics György, — acum dl prof. Dr. Georgiu Alexics — cum îi îndeamnă să-și iubească limba și neamul. Solemne momente trebuie că au fost acelea, dacă toată tinerimea ridicându-se în picioare între ovațiuni grandioase a aplaudat pe ilustrul bărbat. Cât nu e de recunoscătoare tinerimea noastră!

A voit de bunăseamă să-i deie o desăvârșită satisfacție acestui mare bărbat pentru multele terfeliri, multele acuzații ce i-a adus jurnalistică noastră de pe vremuri, pe nedreptul să înțelege. A voit să salute într'un mod impunător cu tot devotamentul pe Popa Coresi, care atâtea servicii a adus cauzei românești. A vrut să salute pe marele savant, a cărui scrieri în ungurește despre literatura, cultura, aspirațiile noastre a revoltat toată suflarea românească și pe care tinerimea noastră le-a cetit debunăseamă, ca apoi cu obrazii aprinși de mândrie națională, să alerge să nu rămână, ca să-și deie tributul recunoștinții acestui înflăcărat român și adevărat om de știință. Și „Telegraful“ publicând această notiță a voit și el să-i deie o satisfacție acestui om nenorocit, pe care tot el atât de urât l-a terfelit când cu seria I. de prelegeri ca docente — reclamă la universitatea din Budapesta. Vedeți ce minuni nu se pot întâmpla la universitate? Știm, că acasă le crește inima părinților, când vor ceti de acestea ovații călduroase! Și Moldovan Gergely poate să se ascundă în fundul pământului de rușine. El n-a putut ajunge la atâta popularitate! Dar nu despereză. Câtă mândrie și demnitate națională avem noi mai ști de nu le vom ridica la timp și monumente acestor martiri ai „convingerilor!“ Eljen! Eljen!

Necrolog. † *Mihail Făgărășan*. La 2 crt. dieceza de Gherla a pierdut încă un distins și harnic protopop, pe Mihail Făgărășan, protopopul Becleanului și paroh în Teure. Născut la 1834 în comuna Șintereag — comitatul Solnoc-Dobâca — unde tatăl său eră preot, studiile gimnaziale, maturitatea și teologia le-a făcut în Blaj, fiind mareu primul între colegii săi. În an. 1861 a fost ordonat de preot și dispus de preot în parohia Teure. În 1865, i-s'a încredintat administrarea tractului Beclean, până în 1866. Iar din anul 1884 conducerea tractului o face cu multă pricepere până la moarte. Pentru meritele sale pe terenul bisericesc și școlastic fu distins cu titula de „asesor consistorial.“ Prin inițiativa lui și cu concursul sau se fondează institutele de credit „Schinteaua“ în Teure, „Coroana“ în Bistrița și „Minerva“ în Beclean, cari fac mult bine populații din jur. Făgărășanul eră mare sprijinitor al ziaristicii române și bărbat gata se îmbrățișeze cu toată căldura cauzele mari și vitale ale neamului. Moartea lui a lăsat unanime păreri de rău. Înormântarea lui a avut loc Miercuri în 5 crt. La prohod a pontificat Magnificul Domn Canonic Dr. Octavian Domide din Gherla asistat de mulți preoți. Tot magn. dn a rostit și predica funebrală cu cunoscuta-i oratorie. A asistat o mulțime imensă de popor și inteligenți, din cei mai distinși amintesc pe Dr. Octavian Pavelea, bravul avocat român din Beclean; *Artemiu Ioachim Mureșianu*, din Năsăud, fiul marelui Ioachim de odinioară și alții mulți.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. Z. Mineiul acuma e sub tipar, celelalte cărți cu litere latine le afli în catalogul librării ce s'a trimis.

„Iacobel“ Am dorit mult să cunoaștem pe autor.

* Sublinierile sunt ale noastre. — A. B.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

20

In cele 25 de sesiuni, cari — cu intrerumperi mai scurte — au durat până în Decembrie 1563, s'au reînprospetat și precizat toate învățăturile bisericii, înlăturând cu o cale îndoielile ivite; — s'au cimentat toate normele de disciplină și s'a reformat — pe cât s'a simțit lipsa — întreg dreptul canonic.

În special s'au decretat măsurile, ce au să se ieie față de scripturile canonice: s'a declarat de autentică edițiunea vulgatei (sesiunea IV); s'a concretizat și precizat învățatura despre păcatul strămoșesc (ses. V), despre „mântuire“ (ses. VI), despre taine în general, și în special despre botez și mir (s. VII), despre sf. Euharistie (s. VIII), despre penitență și maslu (s. IX), despre jertfa slujbei dumnezeiești (s. XXII), despre taina preoției (s. XXIII), despre reformarea căsătoriei (s. XXIV) și despre purgator; despre cinstea moaștelor sfinților și despre cinstirea icoanelor, apoi despre indulgențe șcl. (s. XXV).

Decretele aduse aci au fost contrasemnate de: 4 legați, 2 cardinali, 3 patriarhi, 25 arhiepiscopi, 168 episcopi, 7 stareți, 39 locțiitori și 7 generali monahali; — au fost apoi solemn publicate de către Piu IV. în bula „Benedictus Deus“ cu datul de 26 Ian. 1564, care s'a trimis în toate țările.

Leacul adus în săborul acesta a fost într'adevăr inspirat de Dumnezeu, căci a reînviat, ea prin minune, biserica îngropată deja pe jumătate. Și realitatea acestei minuni o putem mai bine pricepe, dacă nu trecem cu vederea, că aci propriaminte nu într'atăta eră vorbă de vre-o luptă principiară: în care dovezile stringente au să învingă nesmintit, — ci eră vorba despre negarea și nimicirea acelor patime puțin omeneste, în jugul cărora gemea întreaga suprafață a bisericii, și cari vestezisera sufletele făcându-le neputincioase în fața ori cărei bunivoințe.

Fără să mai amintim anume și peripețiile prin câte a trecut ori ba publicarea decretelor tridentine în diferitele țări dușmane, ca bună dovadă pe lângă momentuositatea hotărârilor tridentine: apelăm numai la împrejurarea, că spiritul, ce exală din reformațiunea tridentină, a dat orașului Milano pe un sf. Carol Borromeu; Svițerei pe un sf. Francisc Saleziu; a făcut din eroicul cavaler spaniol, din apărătorul Pampelonei: un sf. Ignățiu de Loyola întemeietorul ordinului iezuitic încă înainte de „Trident;“ același spirit a dat d. p. Ungariei un primat fenomenal ca Pázmány, sau un tot asemenea cuminte bărbat în Nicolae Oláh, român altcun de origine (V. Bunyitay-Rapaics-Karácsonyi: Egyháztört. Emlékek II. p. 241; T. Cipar: Arhiv pentru Filologia și Ist. rom. Blaj 1867, pag. 695).

Cei mai aprigi propagatori, din trecut și prezent, ai spiritului acestuia au fost și sunt iesuiții, de aci ura aceea nesăbuită cu

care îi prigonesc acatolicii în toate părțile. Aceștia — după cum interesant mărturisește Macaulay în opera sa despre papat — deveniseră dintr'odată stăpâni asupra tuturor forțelor, ce mișcau spiritul de obște: și ocupă amvonurile, scaunele penitențiare și academiile. Nici mări, nici pustiri, nici foamete, nici pestilență, nici închisori, nici eșafoduri, — nimic nu i-a biruit ori înspăimântat: pretutindenea puteai afla iesuiți, pretutindenea ca: învățați, medici, comercianți, servitori... discutând, învățând, mângâind, îmbărbătând pe cei fricoși și ținând crucea în fața muribunzilor (Dr. Breznay Kath. Teol. folyóirat a. c. p. 380).

Adevărați eroi desinteresati, cari au trăit și murit: luptând pentru împărăția lui Dumnezeu.

Biserica, care poate produce astfel de apostoli — e cu neputință să se prăpădească cândva.

Astfel înzestrată a pășit biserica latină — după zis-a lui Ranke „faterită cu noii puteri“ în contra protestantismului (V. Chobot: I. Chr. Egyh. tört. III. pag.) — și a biruit.

Că ce va aduce viitorul nu profetăm mai de aproape; dar că protestantismul de azi, numai reprimind forme catolice (fie chiar: cu numirea schimbată — n'are de a face!) a putut și poate viețui — e lucru învederat.

Nu ști ce să zici, — te îndestulești poate cu un zimbet de compătimire, când îi vezi d. p. instituind *deja* azi: *diaconise*, iar resfoind istoria în jurul lui Luther, ați cu groază cât de puțin au știut acești „reformatori“ să prețuiască sărmănele călugărite, pe cari, scoțându-le din claustru, le îngropau cinstea femeiască apoi le trimeteau în lume.

Așa se apropie acest protestantism pas de pas de catolicism, până la urmă se va trezi, că a reîmprumutat toate formele de manifestare ale acestuia.

Nostim, că în cele mai multe locuri o fac aceasta constrânși de popor, care cu logica lui simplă, dar sănătoasă precum i-a dat-o Dumnezeu, însuș observă nimicnicia și golătatea „reformațiunii.“

Împrejurarea apoi, că d. p. Statele Unite, Germania și Angliera deși cu majoritate protestantă: sunt totuși realități de prima calitate ca forțe *politice* — sigur, că nu protestantismului e a se ascrie, despre partea cărui ar fi putut de mult peri *Politică* și *religiune* suat două concepte străine de-olaltă și departe ca pământul de cer. — La cas de lipsă se pot, ce-i drept chiar și atinge, dar în veci nu poate acoperi una pe cealaltă; deci nu trebuie confundate.

Viitorul repetăm, va fi cel mai drept judecător.

A mai ținea la o astfel de „credință“, în care însuși păstorii sufletești sunt *necredincioși* e un ce absurd. — D. p. în Olanda din 1800 de păstori reformați: 1500, zi: cincii părți din șase au aprobat în public cartea lui Renan despre Hristos (Conținutul ei: Hristos nu-i Fiul lui Dumnezeu; i-și bate joc de dânsul; din Scriptură numai părțile fidești le primește; minunile și alte lucruri suprafirești: minciuni; laudă din Scriptură

pe ucigașul: Cain, pe Saul, pe vânzătorul Iuda și chiar și pe Satana, iar pe profeți îi poreclește de proști și nebuni (V. Dr Székely: Herm. Bibl. 1902. p. 314).

Între astfel de preoți olandezi n-avem ce ne mira, că se află și falși ca „păstorul“ Dr. Boers, care în Duminica de 27 Iunie 1909 avu obrăznicia a se sui pe amvon să enunțe, că rugăciunea nu are nici un rost — și să apoteoseze social-democrația (V. „Drapelul“ 1909. Nr. 66). Nu generalisăm nici nu aplicăm consecințele celor de mai sus; — totuși din simplă curiositate prietenească ne-ar interesa ce zic la toate aste frații noștri neuniți: prietini de cruce ai protestantismului. Nu cumva reproduc prin revistele lor, în vecini, și *nezbuițele* aste, căci acolo, unde au încăput atâtea alte cuminiții protestante *capitate* ca cele din jurul enciclicei Pascendi, ar putea ocupa loc în dragă voe și asta! Raționabil și consecvent! Nu-i trag cumva din ochi și dânsii, numai așa din prietenie d. e. Drului Boers? Păcat! Măcar-că: simpatiile lor vădite pentru veleitățile protestanților necredincioși și bontonul prin urmare — ar pretinde așa ceva! Ori nu? Dar nu ne descărcăm tunurile în astfel de mici miserii zilnice, căci sunt numai simptome trecătoare la frații noștri — vremea va lămuri mereu adevărul, și ne va aduce sigur cândva *din silă* sub același acoperământ dumnezeesc pentru a ne lupta umăr la umăr împotriva *aceluiași dușman*, care ar fi pe atunci: protestantismul degenerat în ateism și fatalism.

Așa stăm cu protestantismul. Cine să-și primejduiască sufletul într-o astfel de „biserică“ desolată.

Și cei-ce judecă, cu mintea acasă, numai profetii bune nu pot avea pentru această pretinsă „biserică.“ Așa: între alții: în Newyork eruditul Ewer, în Germania Bruchner în Franția Gasparin au vorbit despre *nimicirea sigură a protestantismului*.

De altcun cei-ce știu activitatea neîntrecută de vie a catolicilor germani, cari azi mișcă întreaga societate germană, cari știu despre influința socială, ce o exercită marile lor congrese catolice; cari știu, cu câtă osârdie încununată de succes destelnește azi catolicismul vieța religioasă amorțită a celor din America de nord, și câtă însuflețire e acolo pentru catolicism; și apoi cei-ce nu trec cu vederea, că în Anglia și Scoția la începutul veacului al XIX erau numai 60'000 catolici; în 1821: 500'000 în 1842: 2.000'000; iar în 1870 deja 3.000'000 — va ști în câtva cum să judece și despre viitor. Vor pricepe sigur și aceea, cum de-a trecut la catolicism Newman-ii, Faber-ii Spencer-ii, pe cari i-a convertit studiarea aprofundată a Săntilor părinți, — și cum de s'au convertit 150 „pastori“ reformați în urma lui Newman, și mulți alții... lorzi ai casei magnaților, erudiți universitari șcl... deoarece, în zisa lui Bossuet, un neam atât de cuminate (ca și al lorzilor) nu poate rămânea într'atăta întunecime (V. Bougaud-Szentannai o. c. t. IV p. 278 uu.)

O scurtă privire numai peste istoria popoarelor catolice, și ni-se desfășură naintea ochilor pe loc o lume cu totul mai alta.

Acolo e Franța cu cărma ei francmazonă de azi; — poporul chiar și în fața prigonirilor bisericii, pătruns de ideea religiosității adevărate, se expune tuturor primejdiilor și jertfelor pentru biserica sa. (E oare aci indestul de evidentă deosebirea dintre ființa politice și a religiei? Spre orientare deci!)

Și Dumnezeu a și împrejmut din belșug pe acest popor cu îndurările și îmbăbătăririle sale. Ia dat în istorie un șir întreg de eroi sufletești, în „sfinții“ lui, ba i-a lăsat și un palpabil izvor de credință, a pus „Lourdes“-ul în mijlocul lui, care să-i dea pe veci putere spre a învinge toate ispitele lumii bestiale.

Catolicismul numără aci între alții pe un Sf. Ludovic, o Iohanna D'Arc (beatificată acum în 18 Aprilie n. 1909), pe un Bessuet și alți cuvântători mondiali, pe filosofi: Pascal, Descartes, pe poeții Corneille, Racine; pe apostolul îndurărilor și al dragostei de aproape: Sf. Vincentin de Paula și cei mulți înainte, pe cari i-a scăpat cronica din vedere.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul“ Nr. 2 cu următorul sumar bogat și variat: I. Agârbiceanu O amintire: Sluga nostru Culița. — Victor Eftimiu Cântece pentru Lydia: Când ai plecat... De-o fi... (poezii). — Oct. C. Tâslăuanu Crestături în lemn (Albumul dlui Comșa). — Vidu Rusmin Cu gândurile (poezie). — Em. Gârleanu Intr'un cimitir. — G. Bogdan Duică Poetul P. Cerna. — M. P. Atâtea visuri (poezie). Poporanismul — O anchetă literară. — Răspunsurile d-lor: Mihail Sadoveanu și Marin Simionescu-Râmniceanu — Maria Cuntan Cântec (poezie. — A. Cotruș O, mergi departe... (poezie). — T. Codru † Ioan Russu-Șirianu. — Anonymus Notițe cu creionul: Postum. — Cronică † Demetru Marcu (O. C. T.) O izbândă a științei românești (Aurel Dobrescu). Din Sibiu (T). Alcoolismul. Casă de editură (T). O nouă culegere (e), Folclor (e). Șezătorile „Societății scriitorilor români“ (T). Conferințe și serate aranjate de Asociație la Brașov (C. L.) Știri — Poșta Redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: 21 de obiecte din Albumul dlui Comșa, reprezentând crestături în lemn făcute de țărani români. † Ioan Russu-Șirianu. † Demetru Marcu. Recomandăm această revistă în atențiunea familiilor românești, ca pe cea mai bună și mai ieftină revistă literară și artistică, cu ilustrațiuni.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciș prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•3•00
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7•30 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru bibliotecii. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau etice ale religiunii creștine, pentru școlile medii și instituttele pedagogice de *Dr. Vasile Suciș*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericesti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1•60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

„Biblioteca pentru toți“ Nr. 530., cuprinde „**Poeme în proză**“ de Ivan Turghenief, în traducerea d-lui Ludovic Leist.

Aceasta este una din ultimele opere ale marelui scriitor rus, șeful școlii naturaliste din Rusia.

Bucățile acestea datează toate din ultimii cinci ani ai vieții lui Turgenief. Atins de o teribilă boală în timpul crizelor finale, săturat de opiu și de morfină, autorul povestea prietinelor săi visurile ciudate, ce le avea și-i părea, rău că nu le putea scrie: „ar fi o carte curioasă“ zicea el.

Cu toate acestea a așternut câteva pe hârtie. Sunt scurte simfonii de cuvinte, legate aci de o idee, aci de un cuvânt, care scapără prin mintea bătrânului scriitor aci de vedeniile dureroase sau fantastice, de acelea, cari năpădesc sufletul, când se sbate ca să părăsească corpul.

Ele au fost strânse în volum sub titlu de „*Poeme în proză*“, împreună cu alte schițe: observațiuni, tablouri, cugetări, dulci amintiri de ale poetului, mici întâmplări din viața de toate zilele, născute cu un prilej sau altul și pe cari poetul le-a fixat pe hârtie.

Lucrarea a fost foarte bine primită la apariția ei, și îndată tradusă în toate limbile culte, căci citirea ei este folositoare tuturor claselor intelectuale, precum și tinerimei școlare, și publicarea ei în „Biblioteca pentru toți“, într-o românească îngrijită, va fi primită, nădăjduim, cu acelaș interes, ca și în alte țări.

De vânzare la toate librăriile din țară, precum și în Librăria Sem. teol. gr. cat. din Blaj-Balázsfalva. Prețul 30 bani.

Catalogul acestei „Bibliotecii pentru toți“ a se cere la Librăria editoare LEON ALCALAY la București.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő Könyvecské** — **Indice pentru școlile populare primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarioală din Blaj.

Istoria Patriei

pentru școalele populare

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor respnz.: **Augustin Gruția**

Prima pepinerie de viță de vie pe Târnava.

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, livrează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiti a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **credința de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 10 - 20

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 4-?

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

==== recomandă ====

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu
==== premii ieftine. ====

☞ **Asigurări pe viață** ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției
==== (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte, ====

☞ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în
==== serviciul institutului. ====

5 (2) 8-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
==== clopote a lui ====

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

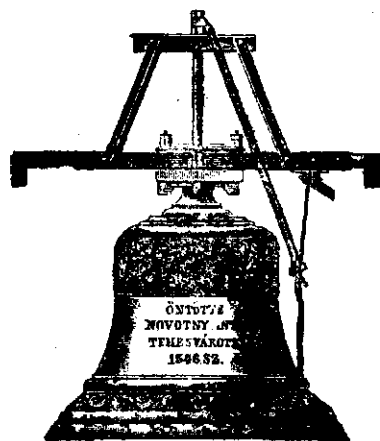
813-52

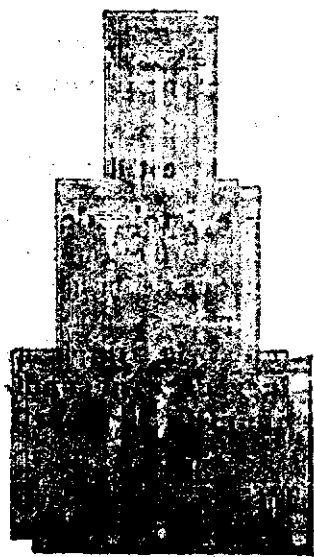
se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut construite spre de întoarcere cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

☞ clopotele găurite ☞

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de leace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Țigla Bohn de Nagyikinda.

In propriul interes

Primește numai
==== țigla ==== **BOHN**

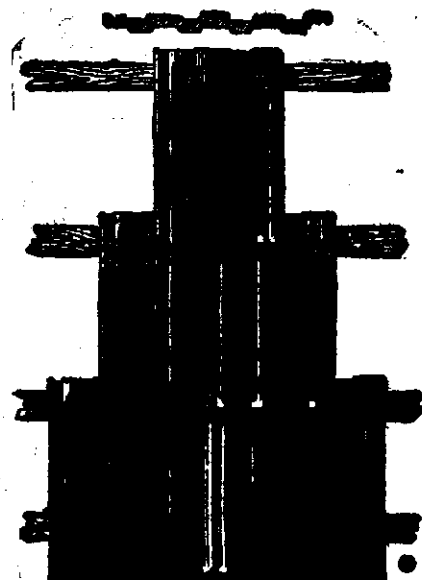
din Nagyikinda și Zomboly respingând ori ce altă țigla de calitate in-
:: :: ferioară pentru că numai :: ::

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

☞ Cereți mostre și catalog. ☞

Fabrica de țigle BOHN — Zomboly.

(27) 25-?

țigla Bohn de Zomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

==== Prețul: 50 fil. + 10 fil. porto postal ====